

На основу члана 52. и 57. Закона о средњој школи (Службени гласник Републике Србије, бр.50/92 и др.) и Правилника који ће у даљем тексту бити наведени уз сваки образовни профил или за више профила и члана 185, став 1, алинеја 11 Статута школе Школски одбор Средње техничке школе у Сомбору на својој седници одржаној дана 01.06.2010. године доноси:

ПРАВИЛНИК О ОРГАНИЗАЦИЈИ И СПРОВОЂЕЊУ ИСПИТА

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим Правилником утврђује се садржај, рокови, организација и начин полагања матурског и завршног испита у Средњој техничкој школи у Сомбору (у даљем тексту Школа).

Члан 2.

Матурски испит полаже ученик (редован и ванредан) на крају стицања четворогодишњег образовања, који је позитивно оцењен из свих предмета предвиђених наставним планом и програмом, а завршни испит полаже ученик на крају трогодишњег образовања за подручја рада и образовне профиле који су заступљени у овој школи:

А) Подручје рада: МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА

- образовни профил:
- техничар за компјутерско управљање,
 - машински техничар за компјутерско конструисање,
 - аутомеханичар,
 - механичар гасо и пнеумоенергетских постројења,
 - инсталатер,
 - аутолимар,
 - заваривач,
 - машинбравар,
 - бравар,
 - механичар термоенергетских постројења.
 - оператер машинске обраде-оглед.

Б) Подручје рада: ЕЛЕКТРОТЕХНИКА

- образовни профили:
- електротехничар енергетике,
 - електротехничар рачунара,
 - техничар за мехатронику-оглед
 - електротехничар радио и видео технике
 - електротехничар аутоматике,
 - електроинсталатер
 - аутоелектричар- оглед.

Ц) Подручје рада: САОБРАЋАЈ

- образовни профили:
- техничар друмског саобраћаја,

- возач моторних возила,

Члан 3.

Матурским испитом утврђује се зрелост и оспособљеност кандидата за укључивање у рад и обављање послова занимања обухваћених образовним профилом, као и за наставак школовања.

II САДРЖАЈ МАТУРСКОГ ИСПИТА

Члан 4.

Матурски испит се састоји из:

- заједничког дела за све образовне профиле у подручјима рада: машинство и обрада метала, електротехника и саобраћај,
- посебног дела за сваки образовни профил у оквиру одговарајућег подручја рада.

Члан 5.

У оквиру заједничког дела матурског испита ученик полаже писмено српски (мађарски) језик и књижевност према садржајима четворогодишњег програма који је ученик завршио.

Члан 6.

Посебни део матурског испита обухвата:

- матурски практични рад са усменом одбраном рада и
- усмени испит из изборног предмета

Члан 7.

Садржај матурског практичног рада са усменом одбраном рада и изборни предмети за образовне профиле из члана 2. утврђени су одговарајућим наставним плановима и програмима према следећем:

А) Подручје рада: **МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА**

- образовни профил: **ТЕХНИЧАР ЗА КОМПЈУТЕРСКО УПРАВЉАЊЕ (просв. гл. 9/2003)**

1. МАТУРСКИ ПРАКТИЧАН РАД

На матурском испиту проверава се оспособљеност кандидата за обављање послова занимања обухваћених образовним профилом.

Садржај практичног рада:

Пројектовање технолошког поступка ручно или аутоматски.

Обрада радног предмета на ЦНЦ машини (стругу, глодалици или бушилици) према задатом техничком цртежу, са најмање две врсте обраде.

Рад обухвата израду технолошког поступка са свим потребним режимима обраде, израде операционог листа, плана обраде, плана подешавања машине, плана стезања, плана алата и програма, уношење програма у управљачку јединицу машине и саму обраду.

2. УСМЕНИ ИСПИТ ИЗ ИЗБОРНОГ ПРЕДМЕТА

У оквиру изборног дела ученик полаже један предмет по сопственом избору из групе предмета значајних за знања која ће примењивати у свакодневном извршавању конкретних радних задатака из подручја рада машинство и обрада метала, а за образовни профил ТЕХНИЧАР ЗА КОМПЈУТЕРСКО УПРАВЉАЊЕ.

Изборни предмет који ученик бира може бити од значаја за даље образовање или за укључивање у рад. Ученик бира један предмет између следећих:

- Технологија за компјутерски управљане машине;
- Програмирање за компјутерски управљане машине;
- Аутоматизација производње и флексибилни производни системи;
- Математика.

Изборни предмети се полажу према програмима које су ученици остварили у току четворогодишњег образовања.

- образовни профил: **МАШИНСКИ ТЕХНИЧАР ЗА КОМПЈУТЕРСКО КОНСТРУИСАЊЕ (просв. гл. 6/1998)**

МАТУРСКИ ПРАКТИЧАН РАД

На матурском испиту проверава се оспособљеност кандидата за обављање послова занимања обухваћених образовним профилом.

Садржај практичног рада утврђује се из следећих области:

Моделирање машинских елемената и конструкција:

- моделирање стандардних и нестандартних машинских елемената и склопова уз одговарајуће прорачуне и проверу оптерећења машинских елемената и склопова и израда радионичких и склопних цртежа из ЦАД пакета за моделирање.

Конструисање:

- конструисање машинских делова и склопова, израда радионичких цртежа и склопова помоћу ЦАД пакета уз примену конструисања;
- прорачун машинских елемената и склопова.

УСМЕНИ ИСПИТ ИЗ ИЗБОРНОГ ПРЕДМЕТА

У оквиру изборног дела ученик полаже један предмет по сопственом избору из групе предмета значајних за знања која ће примењивати у свакодневном извршавању конкретних радних задатака из подручја рада машинство и обрада метала.

Изборни предмет који ученик бира може бити од значаја за даље образовање или за укључивање у рад. Ученик бира један предмет између следећих:

- Машински елементи;
- Конструисање;
- Испитивање машинских конструкција;
- Математика.

Изборни предмети се полажу према програмима које су ученици остварили у току четворогодишњег образовања.

ЗАВРШНИ ИСПИТ за следеће образовне профиле обрада метала III степен) регулисан је Просветним гласником бр.3/1993 а то су: **аутомеханичар, механичар**

гасо и пнеумоенергетских постројења, инсталатер, аутолимар, заваривач, машинбравар, бравар и механичар термоенергетских постројења.

Завршним испитом проверава се општа припремљеност ученика за самостално обављање послова и радних задатака утврђених занимања у оквиру образовног профила.

Завршни испит састоји се из:

1. практичног рада,
2. усмене провере знања.

ПРАКТИЧАН РАД

Задаци за практичан рад проистичу из програма практичне наставе и технологије образовног профила и програма других стручних предмета, а дефинишу се из радних захтева карактеристичних за сваки образовни профил у оквиру наведених програмских целина:

- образовни профил: **АУТОМЕХАНИЧАР**

- поправка погонских агрегата,
- поправка система за пренос снаге,
- поправка система за ослањање,
- поправка система за управљање и кочење и
- контрола исправности поправљеног возила.

- образовни профил: **МЕХАНИЧАР ГАСО И ПНЕУМОЕНЕРГЕТСКИХ ПОСТРОЈЕЊА**

а) експлоатација гасо и пнеумоенергетских постројења (постројења за прераду природног гаса и регулационе гасне станице, гасне турбине, компресора и др.

б) одржавање гасо и пнеумоенергетских постројења:

- текући преглед и констатација стања
- демонтажа-издвајање елемената из система, растављање, утврђивање квара, оправка или замена новог дела. Састављање и уградња у систем.

- образовни профил: **ИНСТАЛАТЕР**

- постављање водоводних цеви
- постављање канализационих цеви,
- монтажа санитарних уређаја и точећих батерија,
- постављање ревизионих силажа,
- преглед и испитивање водоводне и канализационе мреже,
- постављање цевне мреже за грејање,
- монтажа грејних тела и котлова,
- израда и постављање инсталација за климатизацију,
- монтажа клима-комора и
- контрола и испитивање инсталација за грејање, односно климатизацију.

- образовни профил: **АУТОЛИМАР**

- поправка оштећених делова возила,
- замена оштећених делова на возилу,
- поправка унутрашњег склопа возила,
- поправка шасије и шкољке и
- постављање оштећеног возила у геометријску осу.

- образовни профил: **ЗАВАРИВАЧ**

- електролучно заваривање угаоних завара или цеви,
- гасно заваривање танких лимова или цеви са танким зидовима,
- заваривање легираних челика ливеног гвожђа или бакра,
- заваривање у више слојева и
- контрола и испитивање заварених слојева.

- образовни профил: **МАШИНБРАВАР**

Поправка алатних машина:

- поправка водећих клизних површина постоља, уздужног и попречног клизача,
- поправка носача и држача алата и радног стола,
- поправка преносника за главно и помоћно кретање,
- поправка хидрауличних уређаја на алатним машинама и
- провера функционалности кинематичких веза и геометријске тачности.

- образовни профил: **БРАВАР**

- кројење, сечење и припрема материјала,
- израда отвора,
- израда и монтажа браварије и браварских конструкција,
- израда и монтажа челичних конструкција и
- израда и монтажа грађевинске браварије.

- образовни профил: **МЕХАНИЧАР ТЕРМОЕНЕРГЕТСКИХ ПОСТРОЈЕЊА**

а) експлоатација термоенергетских постројења:

- припрема и управљање постројењем у погону (припрема постројења за пуштање у рад, пуштање у рад, праћење рада, заустављање)

б) одржавање термоенергетских постројења:

- текући преглед и констатација стања,
- демонтажа-издвајање елемената из система и
- растављање елемената, утврђивање квара, оправка, састављање и уградња у систем.

Практични рад треба да обухвати две или више наведених програмских целина за сваки образовни профил.

Изради практичног рада претходи израда плана практичног рада који садржи теоријске поставке на којима се темељи.

Планом се, у складу са задатком завршног испита, утврђују методе, поступци и режим рада, средства која ће се користити при раду и калкулација трошкова. Кандидат наводи техничко-технолошку документацију и стручну литературу коју је користио у раду.

УСМЕНА ПРОВЕРА ЗНАЊА

На завршном испиту проверава се ниво стечених знања и способности кандидата да та знања примењују у свакодневном извршавању конкретних радних задатака из подручја рада машинство и обрада метала.

Испитна питања за усмену проверу знања заснивају се на садржајима стручних предмета а нарочито на садржајима технологије образовног профила који су у непосредној вези са практичним радом.

- образовни профил: **ОПЕРАТЕР МАШИНСКЕ ОБРАДЕ (Просв. гласник бр.8/2006)**

-ЦИЉ ЗАВРШНОГ ИСПИТА

Завршним испитом проверавају се стечене стручне компетенције (у даљем тексту компетенције) ученика по завршеном образовању за образовни профил оператер машионске обраде – оглед.

Листа компетенција , као и знања и вештина које их омогућују саставни је део огледног наставног плана и програма за овај образовни профил. У табели су дате стручне компетенције за овај образовни профил.

Компетенција	ОПЕРАТЕР МАШИНСКЕ ОБРАДЕ – оглед
А	израда производа конвенционалним алатним машинама (струг, Глодалица, брусилица) на основу техничко-технолошке документације
Б	израда производа CNC машина на основу техничко-технолошке документације

Сваки ученик је, према програму огледа за овај образовни профил на основу сопствених интересовања, током школовања бирао модуле технологије и практичне наставе за занимање стругар,глодач или брусач.

ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ ЗА ПОЛАГАЊЕ ЗАВРШНОГ ИСПИТА

Ученик може да полаже завршни испит ако је успешно завршио три разреда школе по програму огледа за овај образовни профил.

Ученик може да полаже завршни испит у складу са Законом.

ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАВРШНОГ ИСПИТА

У оквиру завршног испита за овај образовни профил ученик извршава два радна задатка којима се проверавају две прописане компетенције.

Завршни испит се спроводи у школи, производним погонима и радионицама (школских или у склопу занатских радњи) где се налазе радна места и услови за које се ученик образовао у току свог школовања . Завршни испит за ученика може трајати највише два дана.

Испитна комисија даје оцену о стечености прописаних компетенција . Комисија има три члана и три заменика. Комисију чине:

- два наставника стручних предмета за образовни профил, од којих је један председник комисије и
- представник послодаваца – мајстор у датој области.

Представника послодаваца предлаже Унија послодаваца Србије у сарадњи са Привредном комором Србије, одговарајућим пословним удружењима и Заводом за унапређивање образовања и васпитања - Центром за стручно и уметничко образовање

(у даљем тексту Центар). Базу података о члановима испитних комисија води Центар.

За сваког ученика директор школе именује ментора. Ментор је наставник стручних предмета који је обучавао ученика у току школовања. Он помаже ученику у припремама за полагање теоријског и практичног дела завршног испита.

РАДНИ ЗАДАЦИ

За сваку прописану компетенцију утврђује се листа радних задатака, за свако занимање појединачно.

Листу радних задатака за проверу компетенција припрема Центар. Сваки радни задатак је стандардизован.

Од стандардизованих радних задатака за свако занимање појединачно, сачињава се одговарајући број комбинација радних задатака за завршни испит. Број

комбинација мора бити 10% већи од броја ученика који полаже завршни испит у једној школи .

Листу радних задатака и листу комбинација за сва занимања, Центар доставља школама.

Ученик који је завршио трећи разред, који испуњава посебне услове и који је пријавио полагање завршног испита, стиче право да извлачи одговарајућу комбинацију радних задатака. У оквиру периода планираног програмом огледа за припрему и полагање завршног испита, школа организује консултације и додатну припрему ученика за све предвиђене радне задатке, обезбеђујући додатне услове у погледу простора, опреме и временског распореда.

ОЦЕЊИВАЊЕ ЗАВРШНОГ ИСПИТА

Завршни испит се обавља кроз два радна задатка. Успех на завршном испиту зависи од укупног броја бодова које је ученик стекао извршавањем свих прописаних радних задатака.

Сваки радни задатак може се оценити са највише 100 бодова.

Елементи сваког радног задатка су:

1. Припрема за израду радног задатка (писани текст)
2. Уредност на раду
3. Израда радног задатка
 - 3.1 Редослед операција тј. технолошки процес израде
 - 3.2 Очекивано време за израду
 - 3.3 Параметри квалитета

Елементи радног задатка и њихово оцењивање

1. Припрема за израду радног задатка

По избору комбинације радних задатака за завршни испит, ученик припрема теоријски део завршног испита у писаној форми који мора да садржи само основне податке о:

- разрађеном технолошком поступку,
- одређеним елементима режима обраде,
- одређеним мерним, стезним и резним алатима и
- дефинисаном припремку.

Овај кратак писани део завршног испита представља само основну информацију о радном задатку и зато ученику доноси највише 10 бодова. Ученик га припрема у школи на консултацијама, користећи постојеће уџбенике или материјале за учење као и уз помоћ инструктора односно мајстора на радним местима где је оствариван практични део наставе. Овај текст ученик предаје у три примерка председнику комисије 24 сата пре практичне изреде завршног испита и саставни је део записника о завршном испиту.

2. Уредност при раду

Један од основних захтева свих огледних наставних програма био је развити код ученика свест о обавези поштовања хигијенских норми, мера заштите на раду, мера противпожарне заштите али и заштите животне средине.

У складу са тим, комисија на завршном испиту оцењује код ученика :

- период за рад (прописана одећа и обућа, личне заштитне мере);
- уредност радног места – припрему (сав прибор, алат , уређаји припремљени на радном месту);
- спровођење мера заштите на раду ;
- поштовање важећих прописа у области заштите животне средине за дати делокруг рада и
- уредност радног места по завршеном радном задатку.

Испитна комисија оцењује поштовање свих ових правила по врстама, а у складу са самим радним задатком. Поштовање свих ових норми ученику доноси 20 бодова.

3. Израда радног задатка

У укупној оцени завршног испита сама израда радног задатка носи највише 70 бодова, који су структурирани на следећи начин:

3.1. Технолошки процес израде (редослед операција)

Сваки радни задатак има свој редослед радних операција. Комисија прати све фазе у току извођења радног задатка и оцењује их. Добра организација и правилан рад ученику доноси највише 22 бода.

3.2. Очекивано време за израду

Потребно је дефинисати најприближније време израде радног задатка. Ако ученик изведе радни задатак у том року може да добије највише 20 бодова. Уколико је време израде дужи од предвиђеног, број бодова се пропорционално смањује.

3.3. Параметри квалитета

За сваки радни задатак дефинишу се параметри квалитета. Комисија оцењује сваки од прописаних параметара. У овом делу завршног испита ученик може да оствари највише 28 бодова.

Вођење записника

Сваки члан испитне комисије уноси своје оцене у образац записника који садржи стандарде за дати радни задатак. Обрасце записника припрема Центар и доставља их свим школама у којима се спроводи оглед.

На основу појединачног оцењивања сваког члана, комисија утврђује просечан број бодова за сваки радни задатак и тај податак уноси у Збирни образац за оцељивање радног задатка на завршном испиту, који је саставни део Записника о полагању завршног испита.

Укупан број бодова који ученик оствари на завршном испиту једнак је збиру просечно постигнутих бодова на свим радним задацима.

Бодови се преводе у успех. Скала успешности је петостепена.

УКУПАН БРОЈ БОДОВА			УСПЕХ
1 радни задатак	2 радна задатка	3 радна задатка	
До 50	До 100	До 150	Недовољан (1)
51 - 63	101 - 126	151 - 189	Довољан (2)
64 - 75	127 - 150	190 - 225	Добар (3)
76 - 87	151 - 174	226 - 260	Врло добар (4)
88 - 100	175 - 200	261 - 300	Одличан (5)

Успех ученика на завршном испиту изражава се оценом: « постигао/ла _____успех».

ДИПЛОМА И УВЕРЕЊЕ

Ученик који је положио завршни испит, стиче право на издавање Дипломе о стеченом средњем образовању.

Уз Диплому школа ученику издаје Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма огледа за образовни профил. Уверење садржи податке о:

- школи која је издала уверење:
- наставном плану и програму огледа за образовни профил:
- оствареним исходима стручног образовања:
- постигнутом успеху током школовања и на завршном испиту.

Б) Подручје рада: **ЕЛЕКТРОТЕХНИКА**

- образовни профил: **ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР ЕНЕРГЕТИКЕ (просв. гл. 3/2003)**

1. Матурски практичан рад састоји се из израде пројекта, израде дела машине, уређаја, инсталације и сл., утврђивања квара или неисправности уређаја, машине, инсталације и сл., сервисирање уређаја, машине, инсталације и сл.

Садржаји практичног рада, односно његови задаци дефинишу се из садржаја програма стручних предмета из следећих области:

- електричне инсталације и осветљење,
- електричне мреже,
- електрична постројења,
- електричне машине са испитивањем,
- основе аутоматског управљања.

2. Испит из изборног предмета:

- математика,
- електрична мерења и мерења у електроенергетици,
- електроника и енергетска електроника,
- електричне инсталације и осветљење,

- електричне машине са испитивањем,
- електричне мреже,
- електрична постројења, и
- основе аутоматског управљања.

- образовни профил: **ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР РАЧУНАРА (просв. гл. 3/2003)**

1. Матурски практичан рад састоји се из израде пројекта, израде дела машине, уређаја, инсталације, макете и сл., утврђивања квара или неисправности уређаја, инсталације, макете и сл., сервисирање уређаја, инсталације, макете и сл.

Садржаји практичног рада, односно његови задаци дефинишу се из садржаја програма стручних предмета из следећих области:

- програмирање,
- рачунари,
- основе аутоматског управљања и
- рачунарске мреже и комуникације.

Садржаји усмене провере знања проистичу из садржаја програма матурског практичног рада и односе се на знања из предмета (области) из којих је рађен матурски практичан рад.

2. Испит из изборног предмета:

- математика
- електрична мерења и мерења у електроници,
- електроника I и II,
- програмирање,
- рачунари,
- основе аутоматског управљања и
- рачунарске мреже и комуникације.

-образовни профил: **ТЕХНИЧАР МЕХАТРОНИКЕ (просв. гл. 9/2007.)**

Напомена: Правилник још није донесен.

-образовни профил: **ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР РАДИО И ВИДЕО ТЕХНИКЕ (просв. гл. 3/2003)**

1. Матурски практичан рад састоји се из израде пројекта, израде дела, уређаја, инсталације и сл., утврђивања квара или неисправности уређаја, инсталације и сл., **Садржаји практичног рада**, односно његови задаци дефинишу се из садржаја програма стручних предмета из следећих области:

- основе ТВ технике,
- аудиотехнике,
- радио предајници,
- радио пријемници, и
- видео уређаји.

Садржаји усмене провере знања проистичу из садржаја програма матурског практичног рада и односе се на знања из предмета (области) из којих је рађен матурски практичан рад.

2. Испит из изборног предмета:

- математика,
- електрична мерења и мерења у електроници,
- електроника I и II,
- основе ТВ технике,
- аудиотехнике,
- радио предајници,
- радио пријемници, и
- видео уређаји.

-образовни профил: **ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР АУТОМАТИКЕ (просв. гл.3/2003)**

Матурски испит се састоји из **заједничког и посебног дела**

А.Заједнички део обухвата предмете који су обавезни за све ученике средњих школа, а према програму који су остварили у току четворогодишњег образовања:

Српски језик и књижевност.

Б. Посебни део обухвата:

- 1.матурски практичан рад са усменом одбраном рада,
- 2.усмени испит из изборног предмета.

1. Матурски практичан рад састоји се из израде пројекта, израде дела, машине, уређаја, инсталације, макете и сл., утврђивања квара или неисправности уређаја, инсталације, макете и сл., сервисирање, уређаја, инсталације, макете и сл.

Садржаји практичног рада, односно његови задаци дефинишу се из садржаја програма стручних предмета из следећих области:

- системи аутоматског управљања,
- рачунари у системима управљања,
- мерења у аутоматици,
- рачунари и програмирање,
- микропроцесори са елементима програмирања.

Садржаји усмене провере знања проистичу из садржаја програма матурског практичног рада и односе се на знања из предмета (области) из којих је рађен матурски практичан рад.

2. Испит из изборног предмета

- математика
- електрична мерења и мерења у електроенергетици
- електроника I и II
- системи аутоматског управљања,
- рачунари у системима управљања
- мерења у аутоматици,
- рачунари и програмирање и
- микропроцесори са елементима програмирања.

Матурски практични рад за образовне профиле у подручју рада: ЕЛЕКТРОТЕХНИКА може да се састоји из:

- израде пројекта или рачунарског програма,
- израде дела машине, уређаја или инсталације и томе слично,
- утврђивања квара или неисправности уређаја, машине или инсталације и томе слично,
- испитивања и оправке (сервисирања) уређаја, машине или инсталације и томе слично.

Пре, у току или после израде матурског практичног рада (у зависности од карактера рада) ученик је дужан да сачини писмени план (елаборат) који садржи:

- назив матурског практичног рада,
- садржај матурског практичног рада,
- теоријске поставке на којима се заснива практичан рад,
- поступак израде практичног рада са потребним цртежима, скицама, шемама и прорачунима или рачунарским извештајима,
- средства рада и материјал који се користи за време израде практичног рада,
- коришћена средства техничке заштите у току израде практичног рада,
- вредност практичног рада са потребном спецификацијом вредности утрошеног материјала и радног времена,
- коришћену литературу и друго.

- образовни профил: **ЕЛЕКТРОИНСТАЛАТЕР (просв. гласник бр. 7/2009)**

ЗАВРШНИ ИСПИТ

На завршном испиту проверава се општа припремљеност ученика за самостално обављање послова и радних задатака утврђених занимања у оквиру образовног профила. Завршни испит се састоји из:

1. практичног рада и
2. усмене провере знања

Практични рад

Садржај практичног рада за образовни профил електроинсталатер, обухвата следеће области:

- израду електричних инсталација у стамбеним објектима,
- израду електричних инсталација у повремено влажним просторијама,
- израду електричних инсталација у просторијама са специфичном наменом,
- израду електричних инсталација за производне погоне и радионице,
- израду разводних командних ормана и мерних група,
- израду телефонске електричне инсталације,
- израду интерфонске инсталације и
- израду сигурносне инсталације (аларми).

Усмена провера знања

На усменој провери знања проверава се ниво стечених знања и способности ученика да та знања примењују у свакодневном извршавању конкретних радних задатака образовног профила електроинсталатер.

Испитна питања за усмену проверу знања дају се из области из којих се ради практични рад.

- образовни профил: **АУТОЕЛЕКТРИЧАР-ОГЛЕД (просв. гл.8/2006)**

Завршним испитом проверавају се стечене стручне компетенције (у даљем тексту: компетенције) ученика по завршеном образовању за овај образовни профил.

Листа компетенција, као и знања и вештина које их омогућују саставни је део огледног наставног плана и програма за овај образовни профил.

ТАБЕЛА

Општи и посебни услови за полагање завршног испита

Ученик може да полаже завршни испит ако је успешно завршио три разреда школе по предвиђеном програму за овај образовни профил.

У оквиру завршног испита ученик извршава два радна задатка којима се проверавају две прописане компетенције. Завршни испит се спроводи у школи, производним погонима и радионицама, а може трајати за ученика најдуже два дана.

Испитна комисија која даје оцену о стечености прописаних компетенција има три члана и три заменика, а чине је:

-два наставника стручних предмета за овај образовни профил, од којих је један председник комисије, и

-представник послодавца – мајстор у датој области, кога предлаже Унија послодаваца Србије по посебним условима.

За сваког ученика директор именује ментора, а то је наставник стручних предмета који је обучавао ученика у току школовања. Он помаже ученику у припремама за полагање теоријског и практичног дела завршног испита.

Радни задаци

За сваку прописану компетенцију утврђују се листа радних задатака. Листу радних задатака за проверу компетенција припрема Центар. Сваки радни задатак је стандардизован.

Од стандардизованих радних задатака, сачињава се одговарајући број комбинација радних задатака за завршни испит. Број комбинација мора бити за 10% већи од броја ученика који полаже завршни испит у једној школи.

Листу радних задатака и листу комбинација за сва занимања, Центар доставља школама.

Ученик који је завршио трећи разред, који испуњава посебне услове и који је пријавио полагање завршног испита, стиче право да извлачи одговарајућу комбинацију радних задатака. У оквиру периода планираног програма огледа за припрему и полагање завршног испита, школа организује консултације и додатну припрему ученика за све предвиђене радне задатке, обезбеђујући додатне услове у погледу простора, опреме и временског распореда.

ОЦЕЊИВАЊЕ ЗАВРШНОГ ИСПИТА

Завршни испит се обавља кроз два радна задатка. Успех на завршном испиту зависи од укупног броја бодова које је ученик стекао извршавањем свих прописаних радних задатака.

Сваки радни задатак може се оценити са највише 100 бодова.

Елементи радног задатка су:

1. Припрема за израду радног задатка (писани текст)
2. Уредност на раду
3. Израда радног задатка
 - 3.1 Технолошки процес израде тј. редослед операција
 - 3.2 Очекивано време за израду
 - 3.3 Параметри квалитета

Елементи радног задатка и њихово оцењивање

1. Припрема за израду радног задатка

По избору комбинације радних задатака за завршни испит, ученик припрема теоријски део завршног испита у писаној форми који мора да садржи само:

- основне податке о машинама, уређајима и опреми неопходним за извођење радног задатка;
- опис поступка израде радног задатка.

Овај кратак писани део завршног испита представља само основну информацију о радном задатку и зато ученику доноси највише 10 бодова. Ученик га припрема у школи на консултацијама, користећи постојеће уџбенике или материјале за учење као и уз помоћ инструктора односно мајстора на радним местима где је оствариван практичан део наставе.

Овај текст ученик предаје у три примерка председнику комисије 24 сат пре практичне израде завршног испита и саставни је део записника о завршном испиту.

2. Уредност при раду

Један од основних захтева свих огледних наставних програма био је развити код ученика свест о обавези поштовања хигијенских норми, мера заштите на раду, мера противпожарне заштите али и заштите животне средине.

У складу са тим, комисија на завршном испиту оцењује код ученика:

- припрему за рад (прописана одећа и обуће, лична хигијена за рад на радном месту);
- уредност радног места - припрему (сав прибор, алат, машине, уређаји припремљени на радном месту и друго) и у ком стању га оставља по завршеном радном задатку;
- поштовање норми хигијене при раду ;
- спровођење мера заштите на раду;
- поштовање важећих прописа у области заштите животне средине за дати делокруг рада;
- уредност радног места на крају задатка.

Испитна комисија оцењује поштовање свих ових правила по врстама, а у складу са самим радним задатком. Поштовање свих ових норми ученику доноси 20 бодова.

3. Израда радног задатка

У укупној оцени завршног испита сама израда радног задатка носи највише 70 бодова, који су структурирани на следећи начин:

3.1. Технолошки процес израде (редослед операција)

Сваки радни задатак има свој редослед радних операција. Комисија прати све фазе у току извођења радног задатка и оцењује их. Добра организација и правилан рад ученика доноси највише 22 бода.

3.2. Очекивано време за израду

Потребно је дефинисати најприближније време за израду радног задатка. Ако ученик изведе радни задатак у том року може да добије највише 20 бодова. Уколико је време израде дуже од предвиђеног број бодова се пропорционално смањује.

3.3. Параметри квалитета

За сваки радни задатак дефинишу се параметри квалитета. Комисија оцењује сваки од прописаних параметара. У овом делу завршног испита ученик може да оствари највише 28 бодова.

Вођење записника

Сваки члан испитне комисије уноси своје оцене у образац записника који садржи стандарде за дати радни задатак. Обрасце записника припрема Центар и доставља их свим школама у којима се спроводи оглед.

На основу појединачног оцењивања сваког члана комисија утврђује просечан број бодова за сваки радни задатак и тај податак уноси у збирни образац за извођење радног задатка на завршном испиту, а који је саставни део записника о полагању завршног испита.

Укупан број бодова који ученик оствари на завршном испиту једнак је збиру просечно постигнутих бодова на свим радним задацима. Бодови се преводе у успех. Скала успешности је петостепена.

УКУПАН БРОЈ БОДОВА			УСПЕХ
1 радни задатак	2 радна задатка	3 радна задатка	
До 50	До 100	До 150	Недовољан (1)
51 - 63	101 - 126	151 - 189	Довољан (2)
64 - 75	127 - 150	190 - 225	Добар (3)
76 - 87	151 - 174	226 - 260	Врло добар (4)
88 - 100	175 - 200	261 - 300	Одличан (5)

Успех ученика на завршном испиту изражава се оценом "постигао-ла _____ успех"

ДИПЛОМА И УВЕРЕЊЕ

Ученик који је положио завршни испит, стиче право на издавање Дипломе о стеченом средњем образовању.

Уз Диплому школа ученику издаје Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма огледа за образовни профил. Уверење садржи податке о:

- школи која је издала уверење:
- наставном плану и програму огледа за образовни профил:
- оствареним исходима стручног образовања:
- постигнутом успеху током школовања и на завршном испиту.

Ц) Подручје рада: **САОБРАЋАЈ**

-образовни профил: **ТЕХНИЧАР ДРУМСКОГ САОБРАЋАЈА(просв. гл. 20/2007.)**

Матурски испит се састоји из заједничког и посебног дела

А. Заједнички део обухвата предмет који је обавезан за све ученике средњих стручних школа, а према програму који су остварили у току четворогодишњег образовања.

1. Српски језик и књижевност (матерњи језик и књижевност) за ученике који су наставу имали на језику народности (писмено).

Б. Посебан део обухвата:

- 1.Матурски практични рад са усменом одбраном рада,
- 2.Усмени испит из изборног предмета.

Матурски практичан рад проистиче из програма практичне наставе из стручних предмета, а дефинише се из разних захтева карактеристичних за сваки образовни профил у оквиру наведених програмских целина.

1. Матурски практични рад

На матурском испиту проверава се оспособљеност кандидата за обављање послова занимања обухваћених образовним профилем.

1. Моторна возила,
2. Безбедност саобраћаја,
3. Регулисање саобраћаја,
4. Организација саобраћаја и
5. Гараже и сервиси.

2. Усмени испит из изборног предмета

У оквиру изборног дела ученик полаже један предмет по сопственом избору из групе предмета значајних за знања која ће примењивати у свакодневном извршавању конкретних радних задатака из подручја рада саобраћај за образовни профил: Техничар друмског саобраћаја.

- 1.) Математика;
- 2.) механика;
- 3.) Физика;
- 4.) Интегрални транспорт;
- 5.) Економика и организација саобраћаја;
- 6.) Основи путева и улица;
- 7.) Шпедиција;
- 8.) Гараже, сервиси и паркиралишта.

- образовни профил: **ВОЗАЧ МОТОРНИХ ВОЗИЛА (сл. гл. 20/2007.)**

На завршном испиту ученици полажу:

Испит за проверу професионалне оспособљености за рад који је обавезан за све ученике. Овим испитом проверава се оспособљеност ученика за почетно укључивање у рад и обављање професионалних задатака.

Испит се састоји из: 1. Практичног рада и
2. Усмене провере знања.

Практичан рад:

На завршном испиту проверава се оспособљеност ученика за практично извођење послова обухваћених образовним профилем.

Садржај практичног рада:

1. Регулисање саобраћаја;
2. Безбедност саобраћаја;
3. Моторна возила;
4. Вожња.

Усмена провера знања

На завршном испиту проверава се ниво стечених знања и оспособљености ученика да та знања примењује при извршавању конкретних радних задатака.

Испитна питања за усмену проверу знања формулишу се из следећих области:

- 1.Регулисање саобраћаја;
- 2.Безбедност саобраћаја;
- 3.Моторна возила;
- 4.Пословање саобраћајних предузећа;
- 5.Превоз путника и робе;
- 6.Транспортно право и шпедиција.

III ОРГАНИЗАЦИЈА И НАЧИН ПОЛАГАЊА МАТУРСКОГ ИСПИТА

Члан 8.

Матурски испит, редован ученик полаже у школи у којој је завршио четврти разред, а завршни испит ученик који је завршио трећи разред по редовном поступку у јунском и августовском испитном року текуће школске године.

Члан 9.

Ученик који у јунском року положи разредне или поправне испите, матурски или завршни испит полаже у августовском року.

Ученик који у јунском испитном року не положи матурски испит или део испита има право да поново приступи полагању у августовском испитном року.

Ученик који у августовском испитном року не положи матурски испит или део испита или завршни испит упућује се да испит или делове испита полаже у испитним роковима, које утврди школа, у складу са законом, а као ванредан ученик.

Члан 10.

Матурски или завршни испит у јунском испитном року ученик полаже у времену које је утврђено календаром и програмом рада школе за текућу школску годину.

Матурски или завршни испит у августовском испитном року ученик полаже у времену од 21. до 31. августа текуће године.

О времену, месту и саставу комисија за полагање матурског испита, кандидати се обавештавају најмање пет дана пре почетка полагања испита. Обавештавање се врши истицањем списка кандидата са распоредом полагања на огласној табли школе.

Члан 11.

До краја првог полугодишта, на предлог стручних актива, Наставничко веће школе утврђује:

- списак тема-делова градива за писмени задатак из

- српског (мађарског) језика и књижевности
- списак задатака за матурски практични рад и
- списак питања за усмени испит из изборних предмета.

Спискови из става 1. овог члана достављају се на увид ученицима најкасније до 01. марта за текућу школску годину.

Члан 12.

Ученик се опредељује за предмет или област из које ће радити матурски практични рад као и за изборни предмет до 01. априла текуће школске године (за јунски испитни рок).

Писмену изјаву о опредељивању за израду практичног рада, као и за изборни предмет ученик предаје одговарајућем предметном наставнику а наставник секретару испитног одбора.

Ванредан ученик опредељује се под истим условима као и редовни ученици, а најкасније 30 дана пре дана утврђеног за полагање.

Члан 13.

Пријављивање редовног ученика за полагање матурског испита обавља се 24 часа после пријема сведочанства о завршеном четвртном разреду, а најкасније у року од два дана.

Пријављивање ванредног ученика за полагање матурског испита обавља се 24 часа после пријема сведочанства о завршеном четвртном разреду или најкасније 30 дана пре дана утврђеног за почетак полагања.

Члан 14.

За полагање матурског испита , референту за ученичка питања у школи, ученик подноси:

- пријаву у којој наводи предмет или област из које ће радити матурски практични рад и изборни предмет (у складу са раније писаном изјавом)
- сведочанства о завршеном **I, II, III и IV** разреду и
- извод из матичне књиге рођених.

Члан 15.

Матурски испит организује и спроводи испитни одбор и испитна комисија.

Члан 16.

Испитни одбор чине сви чланови испитних комисија, председник и секретар испитног одбора.

Председник испитног одбора је директор школе.

Секретара испитног одбора именује директор школе, а то је, по правилу помоћник директора.

Испитни одбор се именује за сваки испитни рок, на седници Наставничког већа школе.

Члан 17.

Испитни одбор обавља следеће послове:

- утврђује број пријављених ученика,
- утврђује план и распоред полагања појединих делова испита,
- утврђује теме за писмени задатак из српског (мађарског) језика и књижевности,
- прати остваривање појединих делова испита и утврђује регуларност матурског испита у целини,
- утврђује оцене делова матурског испита и општи успех на матурском испиту за сваког ученика,
- одобрава накнадно полагање матурског испита или дела испита ученику који је из оправданих разлога био спречен да приступи полагању матурског испита или дела испита у текућем испитном року.

Члан 18.

Секретар испитног одбора обавља следеће послове:

- евидентира спискове пријављених ученика за полагање матурских испита,
- брине о благовременом спровођењу свих задатака стручних актива и комисија као и одлука Наставничког већа и испитног одбора о полагању матурског испита,
- врши контролу благовремене припреме потребног броја записника за полагање матурског испита и њиховог достављања комисијама (припрему и достављање врши референт за ученичка питања) и врше контролу исправности унетих података у записнике,
- води записник испитног одбора о току полагања матурског испита чији је саставни део списак свих ученика који су пријавили полагање, резултати постигнути на сваком поједином делу испита и општи успех на матурском испиту,
- подноси извештај испитном одбору о обављеном матурском испиту и постигнутим резултатима,
- после утврђивања општег успеха на испитном одбору организује достављање потребних података одељењским старешинама који их уносе у матичне књиге,
- организује контролу правилности од стране одељењских старешина уписаних података у матичне књиге и дипломе ученика.

Члан 19.

Испитне комисије формирају се за:

- српски (мађарски) језик и књижевност,
- матурски практични рад са усменом одбраном рада,
- изборне предмете.

Чланове испитне комисије именује директор школе.

Члан 20.

Испитна комисија има три члана: председника, испитивача и сталног члана, од којих су најмање два члана стручни за предмет, односно област која се полаже. Председник води записник о раду испитне комисије.

У комисији која оцењује писмени рад из српског (мађарског) језика и књижевности сва три члана су стручни за предмет.

У комисији за матурски практични рад са усменом одбраном рада један члан може да буде стручњак за предмет, односно област из предузећа-установе где је ученик обављао практичну наставу или вежбе. Испитивач је предметни наставник, стручан за одређени наставни предмет или област.

Члан 21.

Председник испитне комисије одговоран је за регуларност спровођења испита и обавља следеће послове:

- прима спискове и записнике за полагање испита ученика од референата за ученичка питања,
- заједно са члановима комисије утврђује исправност и број испитних цедуља,
- пре почетка испита дужан је да упозна ученике о њиховим правима и обавезама за време полагања,.....

- после обављеног испита исправно попуњен записник за сваког ученика доставља референту за ученичка питања или секретару испитног одбора истог дана када је испит обављен.

Члан 22.

Испитна комисија обавља испит и утврђује оцену ученика на основу појединачних оцена сваког члана комисије. Предлог за утврђивање оцене даје члан комисије-испитивач.

Члан 23.

У једном дану ученик може да полаже само један писмени или усмени део матурског испита.

Члан 24.

Писмени испит из српског (мађарског) језика и књижевности траје три школска часа и сви ученици га полагају у исто време.

За писмени задатак из српског (мађарског) језика и књижевности стручни актив утврђује списак тема.

Директор чува затворене коверте са утврђеним темама до полагања испита.

Непосредно пре почетка писменог испита испитни одбор утврђује четири теме од којих ученик бира једну.

Писменом испиту могу да присуствују: дежурни наставник (наставници), председник испитног одбора и овлашћени школски надзорник Министарства просвете.

Члан 25.

Усмени испит из изборног предмета обавља се извлачењем цедуља на којима су исписана по три питања, односно задатка.

После извлачења испитне цедуље, уколико ученик процени да не може успешно да одговори на постављена питања или задатке има право једном да замени испитну цедуљу, што утиче на коначну оцену.

Усмени испит из става 1. овог члана за једног ученика може да траје највише 30 минута, укључујући и време за припрему ученика за давање одговора.

Члан 26.

Све цедуље су означене редним бројем и оверене печатом Школе.

Број испитних цедуља за сваку испитну комисију већи је за 10% од броја пријављених кандидата, а најмање је 10.

Испитне цедуље су од исте хартије и једнаке величине, без икакве мрље или знака на неписаној страни, написане читко, машином. Једна испитна цедуља не може бити два пута употребљена истог дана.

Члан 27.

Усменом испиту могу да присуствују осим кандидата и чланова испитне комисије, чланови испитног одбора, овлашћени школски надзорник Министарства просвете и највише два ученика који се припремају за давање одговора на испиту.

Члан 28.

Задатак за матурски практични рад или завршни испит из члана 7. овог Правилника ученик ради уз контролу наставника у школи, предузећу-установи где је обављао практичну наставу или вежбе, а део практичног рада може остваривати и код куће.

Наставник је дужан да организује и прати рад ученика и пружи одговарајућу помоћ консултацијама, коректурама, саветима и упућивањем на одговарајућу литературу.

Ученик извлачи задатак или тему за матурски практични рад у последњој наставној недељи априла месеца за јунски испитни рок текуће школске године. За остале рокове задатак за практични рад се извлачи према посебном календару којег усваја испитни одбор.

Време за израду матурског практичног рада је до краја 35 радне недеље, односно 30 дана пре полагања матурског испита. Календаром рада школе се утврђује рок пријављивања матурског и завршног испита и предаја елабората.

Ученик може и раније да започне припреме за израду матурског практичног рада, односно израду рада, и то одмах након извлачења задатка.

Члан 29.

За усмену одбрану рада ученик припрема писмени елаборат према захтевима теме матурског практичног рада. Елаборат откуцан писаћом машином или штампачем у два примерка ученик предаје референту за ученичка питања приликом пријављивања матурског испита.

Ученику који није приступио усменој одбрани рада, испитни одбор утврђује недовољну оцену матурског практичног рада.

Током усмене одбране рада, ученик брани практични матурски рад, даје потребна објашњења о концепцији и начину израде, методама, поступцима и фазама реализације, графичким и конструкционим решењима, као и одговоре на друга питања чланова комисије која су од посебног значаја за успешан професионални рад, а дефинисана су садржајем матурског испита.

Усмена одбрана рада може да траје до 30 минута за једног ученика.

Члан 30.

Матурски практичан рад се оцењује бројчаном оценом на основу појединачних оцена свих чланова комисије.

Усмена одбрана рада посебно се вреднује, а потом утврђује јединствену закључну оцену за овај део матурског испита.

При утврђивању јединствене оцене за матурски практичан рад са усменом одбраном рада треба имати у виду нарочито:

- општу припремљеност ученика да повезује теорију са праксом и самостално примењује стечена знања, умећа и вештине;
- какву је способност, спретност, уредност и радну дисциплину показао;
- у коликој је мери показао смисао за рационалну организацију при изради практичног задатка;
- које је методе и поступке примењивао, да ли је и колико користио одговарајућу литературу;
- какве је резултате остварио.

Члан 31.

Ученик је положио матурски или завршни испит ако је добио позитивне оцене из свих делова испита.

Ученик није положио матурски испит уколико добије три недовољне оцене.

Ученик који је добио једну или две недовољне оцене на матурском испиту полаже поправни испит, односно поправне испите у наредном испитном року.

Ако је ученик добио негативну оцену на матурском практичном раду и у следећем року, обавезно извлачи нови задатак и понавља поступак израде и одбране рада.

После августовског рока ученик полаже матурски испит или поправне испите као ванредни ученик, у роковима утврђеним општим актом Школе.

Члан 32.

Општи успех ученика на матурском или завршном испиту исказује се јединственом оценом која је просечна вредност оцена добијених на испитима из српског (мађарског) језика и књижевности, матурског практичног рада са усменом одбраном рада и из изборног предмета у складу са Законом.

Члан 33.

Негативном оценом биће оцењен ученик који из неоправданих разлога прекине усмену одбрану матурског практичног рада, напусти или буде одстрањен са полагања дела матурског испита, одустане од полагања или не приступи полагању испита, нити правда изостанак, као и ако се докаже да је користио недозвољена средства.

Члан 34.

Ученик може да буде одстрањен са испита уколико напусти просторију у којој се обавља испит без одобрења наставника, ако својим понашањем омета другог ученика, ремети радну дисциплину или користи недозвољена средства у току испита.

Ученик из става 1. овог члана може да полаже испит у наредном испитном року.

Ученик удаљен са дела матурског испита може да настави полагање осталих делова матурског испита у започетом испитном року.

Члан 35.

На матурском испиту школа води следећу евиденцију:

- записник испитне комисије о току полагања испита;
- записник испитног одбора који садржи податке о току, регуларности матурског испита, оцене из свих делова матурског испита и општи успех за сваког ученика.

Члан 36.

У матичну књигу за сваког ученика уписују се следећи подаци:

- рок у коме је ученик положио матурски испит,
- назив свих предмета и оцене које је добио,
- назив и оцена практичног матурског рада,
- општи успех постигнут на матурском испиту,
- датум и потпис ученика да је примио диплому.

Наведене податке у матичну књигу уноси одељењски старешина.

Члан 37.

По завршеном матурском испиту ученику се издаје диплома најкасније два дана после утврђивања општег успеха ученика на испитном одбору.

IV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 38.

Овај Правилник ступа на снагу даном доношења а примењује се од јунског испитног рока школске 2009/2010. године.

Председник школског
одбора

Раде Шаша

Овај правилник је објављен на огласној табли школе дана _____ 2010.
године, а ступио је на снагу дана _____ 2010. године.

СРЕДЊА ТЕХНИЧКА ШКОЛА
Сомбор, Трг цара Лазара бр.4
Број : 132
Дана 02.06. 2010.године

ПРАВИЛНИК О ОРГАНИЗАЦИЈИ И СПРОВОЂЕЊУ ИСПИТА

Сомбор, јун 2010. године